

Situne Dei

Årsskrift för Sigtunaforskning och historisk arkeologi

2015

Redaktion:

Anders Söderberg

Lisen Tamm

Rune Edberg

Magnus Källström

Johan Runer

Utgiven av Sigtuna museum

Fiske i det tidiga Sigtuna

Rune Edberg

Lite fiske till husbehov har stadsbor i äldre tider förmodligen alltid ägnat sig åt. Med enkla medel har man på så sätt kunnat få ett välbehövligt tillskott till kosten.

Jag gick nyligen igenom Sigtuna Museums magasin för att hitta föremål som kan knytas till fiske, något som resulterade i en forskningsrapport (Edberg 2012). Den största fyndgruppen visade sig vara flöten, gjorda av trä, furubark och näver. Sammanlagt kunde jag registrera ett 50-tal föremål. Mer än 2/3 av dem kunde dateras till 1100 eller tidigare, något som snarare återspeglar att bevaringsförhållandena för organiskt material är bättre i de äldsta kulturlagren än att man fiskade flitigare då.

Barkflötena var av några olika typer: utdraget ovala med två hål i var ände, droppformade med ett eller två hål och runda med mitthål. Alla får tolkas som spår efter nätfiske. Träfflötena tolkade jag som markeringsflöten ("vakare"). Ett av dessa hade ett inristat bomärke. Enstaka nätsänken påträffades också.

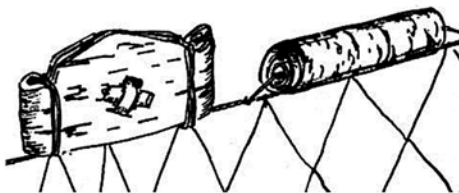
I rapporten jämförs redskapsfynden med den osteologiska rapporten om fiskben påträffade vid undersökningen i kv. Trädgårdsmästaren 1988-1990 där lokal fångst (gädda, karpfiskar, gös och abborre) helt dominerade i alla lager.

Flötena från Sigtunas vikingatid och tidiga medeltid påminner, inte överraskande, om dem som påträffats i liknande arkeologiska sammanhang på flera andra håll i Norden. Det finns emellertid en föremålsgrupp vars funktion är osäker. Det är små näverremсор, vikta och hopsyddas till ett slags platta paket. Det finns ett 40-tal sådana fynd från Sigtuna. De flesta är kvadratiska med en avrundad sida medan vissa är rektangulära. Bredden är 40–65 mm (*fig. 2 motstående sida*). "Näverpaketen" varierar en del i utförandet. Vissa är väldigt snitsiga med noggrant utskuren bark, prydliga veck och symmetriskt sammansnörda. Andra är ojämnt gjorda och hålen för stygnen verkar planlöst utstuckna.

Ett antal fynd av snarlika "näverpaket" som Sigtunas har nyligen också gjorts i tidig-medeltida lager vid undersökningarna i kv. Åkroken i Nyköping. De kommer att presenteras i den rapport som är under utgivning (Bäck in press). I brist på bättre förklaring så får också "näverpaketen" ses som flöten.

I min rapport nämns några liknande föremål från annat håll, däribland från Novgorod och Schleswig, men det lyckades mig inte att belägga några sentida etnologiska paralleller (Edberg 2012, jfr Edberg 2014). Men efter det att rapporten publicerats hittade jag av en tillfällighet uppgifter om snarlika föremål av flera olika former, använda vid 1900-talets början av estlandssvenskar på Rågö vid fiske med flundre- och ringnät (Söderbäck 1940:183f, figur sid. 187) (*fig. 1 nedan*).

Uppgifter om fler liknande näverflöten, arkeologiska och etnologiska, efterlyses!

Figur 1. Näverflöten använda vid flundrefiske, Rågö, Estland. Efter Söderbäck 1940.

Figur 2. "Näverpaket" från undersökningen i kv. Professorn 1, Sigtuna, 1999-2000. Fyndnummer 10755. Bredd 64 mm. Daterat till ca 1050. Foto: Anders Söderberg/Sigtuna museum.

Referenser

- Bäck, M. in press. Fiskeredskap. *Undersökningarna i kv. Åkroken, Nyköping*. Rapport från Statens historiska museum, undersökningsverksamheten, och Sörmlands museum.
- Edberg, R. 2012. *Husbehovsfiske under vikingatid och medeltid. Aspekter på ett fyndmaterial från Sigtuna*. Meddelanden och rapporter från Sigtuna Museum, nr 55.
- Edberg, R. 2014. "Näverpaketen" – flöten eller vad? *Marinarkeologisk tidskrift* 3/2014.
- Söderbäck, P. 1940. *Rågöborna*. Stockholm.

Runben och uppståndelseägg. Ett litet schakt med mycket arkeologi vid Drakegården i Sigtuna

Tove Björk & Marta Lindeberg

Under delar av april och maj 2015 genomfördes en arkeologisk undersökning kring 1700-talshuset Drakegården i Sigtuna. Undersökningen föranleddes av dräneringsarbeten och smala schakt grävdes runt hela Drakegården samt österut mot Torggränd. Drakegården ligger centralt i Sigtuna och undersökningen kom att beröra både Stora gatan och tomtmark inom kvarteret Draken. Eftersom ingen stratigrafisk analys eller efterbearbetning av materialet har hunnit påbörjas, föreligger ännu inga dateringar eller fasindelningar och de resultat som presenteras här får uppfattas som preliminära.

Undersökningsresultat

Vid undersökningen påträffades äldre nivåer av Stora gatan, vars sträckning avvek något från dagens. Gatan var stenlagd i de yngsta nivåerna och var i äldre faser belagd med kavelbroar. En tvärgränd som tidigare löpt genom nuvarande kvarteret Drakegården, från Stora gatan och ner mot vattnet, påträffades också. Även denna var periodvis belagd med kavlar men bestod i de äldsta undersökta skedena endast av påförda träffislager, där gränden avgränsades mot intilliggande tomt med flätverksstaket.

Vid den östra gaveln av det befintliga 1700-talshuset fanns lämningar efter minst tre hus. Längst upp mot Stora gatan påträffades spår efter den västra delen av en liten knuttimrad byggnad. Omedelbart söder om detta fanns lämningar av ytterligare ett hus, byggt på stensyll och med lergolv. Under huslämningen fanns spår av ett äldre hus, som varit försett med härd.